Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

Gezondheidsraad
T.a.v. Prof. dr. K. Stronks
Postbus 16052
2500 BB Den Haag

DG Luchtvaart en Maritieme Zaken
Directie Onbemande Luchtvaart, Luchtruim en Luchthavens
Afdeling Luchthavens en Omgeving
Cluster leefomgevingskwaliteit

Onze referentie
IENW/BSK-2026/156917

Datum
Betreft Adviesaanvraag gezondheidsimpact luchtvaart

Geachte mevrouw Stronks,

Een goed werkende infrastructuur is een van de fundamenten onder onze samenleving, economie en weerbaarheid. We maken er dagelijks gebruik van, bijna vanzelfsprekend. Tegelijkertijd is het onontkoombaar dat in ons drukbezette land infrastructuur ook risico's geeft op hinder en gezondheidsschade, of we nu langs een drukke snelweg of spoorlijn wonen, of bij een luchthaven. Dit geeft de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid om de mogelijke gezondheidseffecten in beeld te krijgen, af te wegen en waar mogelijk te mitigeren, om daarmee een gezonde leefomgeving te bevorderen. Op het gebied van luchtvaart neemt dit kabinet hierin internationaal gezien een voortrekkersrol. Schiphol is de eerste luchthaven ter wereld waar krimp van het aantal vliegtuigbewegingen plaatsvindt om een betere balans tussen geluidhinder voor de omgeving en de economische meerwaarde van de luchtvaart te bereiken. Voor de militaire luchtvaart geldt dat de internationale veiligheidssituatie juist vraagt om uitbreiding van de activiteiten op de vliegbases van Defensie.

Nederland loopt internationaal voorop als het gaat om het beperken van de gezondheidsschade door luchtvaartemissies en het doen van onderzoek daarnaar. Wij zetten met deze brief een volgende stap. Wij vragen de Gezondheidsraad om een advies uit te brengen naar de gezondheidseffecten door luchtvaart.[1] Hierbij ligt de focus op de gezondheidseffecten door de emissie van schadelijke stoffen en geluid en de effecten vanwege de cumulatieve blootstelling aan geluid en emissies door luchtvaart. In deze brief wordt allereerst de context van deze aanvraag geschetst, waarna de adviesvraag zelf aan de orde komt.

Context van deze adviesaanvraag
Het langjarige beleid rondom de civiele luchtvaart is vastgelegd in de Luchtvaartnota 2020-2050.[2] In deze luchtvaartnota is uitgesproken dat de negatieve effecten op mens, natuur en milieu moeten verminderen. Het gaat hierbij met name om de blootstelling aan geluid door vliegtuigen en emissies van schadelijke stoffen. Hiervoor worden maatregelen getroffen die zijn of worden vastgelegd in de luchthaven(verkeer)besluiten.

[1] Met *luchtvaart* wordt in deze brief bedoeld: *luchthavenluchtverkeer* conform de wet luchtvaart en militaire luchtvaart.
[2] Kamerstukken II 2019/20, 31936, nr. 741

DG Luchtvaart en Maritieme Zaken
Directie Onbemande Luchtvaart, Luchtruim en Luchthavens
Afdeling Luchthavens en Omgeving
Cluster leefomgevingskwaliteit

Onze referentie
IENW/BSK-2026/156917

De vraag ligt nu voor in hoeverre aanvullende maatregelen of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn. Over de impact van geluid van luchtvaart is al relatief veel bekend en deze problematiek heeft de blijvende aandacht van het kabinet. Uit onderzoek van de GGD blijkt bijvoorbeeld dat blootstelling aan geluid uit de omgeving stressreacties kan oproepen en lichamelijke effecten kan veroorzaken, zoals verhoogde bloeddruk.[3] Daarom zet het kabinet nu reeds in op het continu verminderen van de geluidbelasting van de civiele luchtvaart. Nieuwe inzichten over de impact van geluid op de gezondheid van omwonenden kunnen echter op de middellange en lange termijn bijdragen aan het vormgeven van nieuw beleid op dit vlak.

Voor de gezondheidseffecten door de uitstoot van schadelijke stoffen is het beeld minder duidelijk. Uit diverse onderzoeken naar de effecten van de uitstoot van luchtvaart op de lokale luchtkwaliteit lijkt de gezondheidsimpact beperkt. Tegelijkertijd volgt uit het rapport van de onderzoekers van de Universiteit van Antwerpen dat het vooralsnog ook nog niet mogelijk is om generieke conclusies te trekken over de mogelijke gezondheidsimpact van luchtvaartemissies.[4] Over de luchtkwaliteit op de platforms op luchthavens en de negatieve effecten daarvan op de gezondheid van platformmedewerkers is al meer bekend.[5]
In regelgeving zitten daarom met name maatregelen die erop gericht zijn om de uitstoot van emissies op de grond verder terug te dringen.

De stapeling (cumulatie) van bijvoorbeeld geluidhinder, waaronder slaapverstoring, en blootstelling aan emissies is een belangrijk onderwerp. Een stapeling kan de negatieve gevolgen versterken, met name wanneer die blootstelling lang aanhoudt.

Omwonenden van luchthavens worden niet alleen blootgesteld aan negatieve effecten die worden veroorzaakt door het vliegverkeer. Nederland is dichtbevolkt en de luchthavens liggen allemaal in de buurt van drukke snelwegen en zware industrie of landbouwgebied. Om te komen tot inzichten die vertaald kunnen worden naar concrete maatregelen voor luchtvaartbeleid ter bescherming van de leefomgeving is het van belang om de effecten die het gevolg zijn van luchtvaart te kunnen onderscheiden van de andere bronnen.

Militaire luchtvaart
Om Defensie binnen NAVO verband zo snel mogelijk voor te bereiden op een grootschalig conflict, zal de krijgsmacht de komende jaren meer oefenen en trainen op het land, in de zee en in de lucht. De militaire vliegbases zijn een belangrijke schakel in de gereedstelling; de komende jaren is de militaire luchtvaart volop in ontwikkeling. Een completer beeld van de gezondheidseffecten

[3] Factsheet Geluidhinder en slaapverstoring door vliegverkeer

[4] Kamerstukken II 2025/26, 31936, nr. 1290.

[5] Zie onder andere uw advies over Kerosinemotoremissie (KME). Uw Raad concludeerde dat er voldoende bewijs is om te veronderstellen dat KME kankerverwekkend is (classificatie categorie 1B). Hierbij heeft u gekeken naar beroepsmatige blootstelling, het gaat dus niet om schadelijkheid voor omwonenden. Op basis hiervan geldt dat werkgevers verplicht zijn om beroepsmatige blootstelling aan KME tot een minimum te beperken, voor zover dat technisch mogelijk is.

DG Luchtvaart en Maritieme Zaken
Directie Onbemande Luchtvaart, Luchtruim en Luchthavens
Afdeling Luchthavens en Omgeving
Cluster leefomgevingskwaliteit

Onze referentie
IENW/BSK-2026/156917

van de militaire luchtvaart kan Defensie helpen bij het maken van beleidskeuzes in deze noodzakelijke ontwikkeling.

Adviesvraag voor de Gezondheidsraad
Zoals op 12 mei jl. met de Tweede Kamer gedeeld[6] is een integraal advies gewenst over de impact van luchtvaart op de gezondheid van de inwoners van Nederland. Niet om eventuele gezondheidsrisico's volledig uit te sluiten, maar om deze risico's beter in kaart te brengen om in de toekomst gedegen afwegingen te kunnen maken. Wij verzoeken u daarom, waar mogelijk, te adviseren over de volgende vraagstukken:

1. Wat kunt u zeggen over de impact op de gezondheid van inwoners van Nederland vanwege de blootstelling aan (nachtelijk) geluid en emissies van schadelijke stoffen door luchtvaart? Wij verzoeken u hierbij in te gaan op zowel de afzonderlijke gezondheidsimpact door geluid en emissies van schadelijke stoffen, als de cumulatieve impact.
2. Hoe beoordeelt u bovenstaande impact ten opzichte van andere bronnen, zoals wegverkeer, spoorverkeer of industrie?
3. Hoe beoordeelt u de gezondheidssituatie van de inwoners van regio's rondom luchthavens (zowel dichtbij de luchthaven als verder gelegen) wanneer dit wordt vergeleken met andere regio's? Wij verzoeken u daarbij zowel de positieve als de negatieve gezondheidseffecten van de aanwezigheid van luchthavens te betrekken.
4. Wat zijn volgens u mogelijke beleids- en onderzoeksdoelen op middellange en lange termijn? Breng hierin prioritering aan.
5. Wij verzoeken u bovenstaande vragen afzonderlijk te beantwoorden voor zowel burgerluchtvaart als militaire luchtvaart in Nederland.

Zoals gebruikelijk gaat u als Raad zelf over de aanpak om tot antwoorden op bovenstaande adviesvragen te komen. Daarbij maakt u zelf de afweging over de operationalisering van de adviesvragen en de indicatoren die u wilt gebruiken om de vragen te beantwoorden.

Voor dit advies wordt u verzocht de gezondheidseffecten van de luchtvaart voor omwonenden te onderzoeken. De gezondheidseffecten op platformmedewerkers worden in afzonderlijke trajecten behandeld, en vallen buiten de scope van deze adviesaanvraag. Wel kunt u de uitkomsten van die trajecten betrekken bij de totstandkoming van dit advies.

Gelet op de maatschappelijke en beleidsmatige relevantie van dit onderwerp zien belanghebbenden meerwaarde in tussentijdse updates of reflectiemomenten gedurende het adviestraject. Uw Raad heeft daarom aangegeven uw advies in twee delen te zullen uitbrengen. Naar verwachting wordt eind 2027 een advies opgeleverd waarin wordt ingegaan op de feitelijke gezondheidsimpact door luchtvaart, de verhouding tot andere bronnen en de regionale gezondheidssituatie. In 2028 wordt vervolgens ingegaan op beleids- en onderzoeksdoelstellingen.

[6] Kamerstukken II 2025/26, 31936, nr. 1290.

DG Luchtvaart en Maritieme Zaken
Directie Onbemande Luchtvaart, Luchtruim en Luchthavens
Afdeling Luchthavens en Omgeving
Cluster leefomgevingskwaliteit

Onze referentie
IENW/BSK-2026/156917

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

Vincent Karremans

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE,

Derk Boswijk